

OPETTAJAN OPAS

AIHEET: Kielitietoisuus & erilaiset tavat viestiä
IKÄRYHMÄ: Alakoulun luokat 3–6
TAVOITTEET: Tavoitteena on, että oppilaat pohtivat omaa kieliympäristöään ja kielitaitojaan. Lisäksi oppilaat tutustuvat erilaisiin tapoihin kommunikoida.
• Kielitietoisuus, eri kielet ympäristössäni, 45 min 1. Pakohuoneseikkailu, 3-4lk, 15 min 2. Keskustelu, 10 min 3. Moniste, 15 min 4. Lainaa kielikaveria, <i>vinkki</i> • Erilaiset tavat viestiä, 1–2 oppituntia, mahdollisuus pistetyöskentelylle. 1. Tutustuminen aiheeseen, 10–15 min 2. Puhuttu ja viitottu video - Heinähattu, Vilttitossu ja ärhäkkä koululainen 3. Sormiaakkoset ja itsensä esittelevä, 15 min 4. Video näkövammoista, 5 min 5. Arvaa mikä sana? 15–20 min 6. Kohokuvien tunnistus, 10 min 7. Bliss-kieli, 15 min 8. Ihmeelliset aistimme -kirja
SISÄLTÖ: • Opettajan opas • Pakohuoneseikkailun materiaalit • Maailmankansalaisen polku -moniste - kopioi ryhmällesi sopiva määrä. • Kananmunakennoja • Puuhelmiä • Pistekirjoitusaakkoset-kortit • Kotieläimet Bliss-kielillä • Camilla Mickwitz & Marina Motaleff - Hei • Ron & Atie van der Meer – Ihmeelliset Aistimme, 2kpl

TUNTISUUNNITELMAT

KIELITIETOISUUS

1. PAKOHUONESEIKKAILU 3.-4. LK

TAVOITE: Tämän tehtävä tutustuttaa oppilaita A2-kielten valikoimaan. Tavoitteena on innostaa oppilaita, sekä saada heidät huomaamaan, kuinka paljon he jo osaavat.

VALMISTELU: Tarvitset tulostetun kuvan matkalaukusta, jossa on taustatarina. Oppilaat tarvitsevat mobiililaitteen, jossa on QR-koodin lukija.

AIKA: 15 min

1. Jaa oppilaat pareihin, jos haluat.
2. Heijasta taululle kuva matkalaukusta sekä taustatarina.
3. Kun oppilaat ovat lukeneet taustatarinan, he lukevat siinä olevan QR-koodin mobiililaitteella ja pääsevät ratkomaan ensimmäistä tehtävää.
4. Oppilaat ratkovat seitsemän tehtävää. Viimeisen tehtävän jälkeen matkalaukku "aukeaa" ja peli loppuu.

(Lähde: Kieliä, kieliä - Lisää kieliä Oulussa!,
<https://kieltenopetusoulussa.wordpress.com/pakohuone/>)

2. KESKUSTELU

TAVOITE: Keskustelun tavoitteena on, että oppilaat tulevat tietoisiksi heidän omasta kieliympäristöstään. Oppilaat osaavat kertoa, mitä kieliä he itse puhuvat ja mitä kieliä heidän ympärillään puhutaan.

AIKA: 10 min

1. Kysymyksiä keskustelun tueksi:
 - Mitä kieliä minä puhun?
 - Mitä kieliä ympärilläni puhutaan?
 - Kuinka monella kielellä osaamme esim. tervehtiä?
 - Osaisinko niitä kieliä, joita pakohuonepelissä käytettiin?
 - Mitä kieliä haluaisin oppia?
2. Seuraavaa tehtävää varten oppilaita kannattaa kysyä, onko kulttuuri heille tuttu käsite.
 - Mitä kulttuuri tarkoittaa?
 - Mitä kulttuuriin liittyy?
 - Mitä liittyy suomalaiseen kulttuuriin?

3. MAAILMANKANSALAISEN POLKU -MONISTE

TAVOITE: 3.–4.lk: Oppilaat ovat tietoisia omasta kieliympäristöstään, sekä ymmärtävät, millä eri tavoin kulttuuri näkyy heidän elämässään. 5-6lk: Oppilaat ovat tietoisia omasta kieliympäristöstään, sekä ymmärtävät, että he käyttävä kieltä eri tavoin eri tilanteissa.

VALMISTELU: Oppilaat tarvitsevat monisteen:

- 3.–4. lk: Liite 3 & 4
- 5.–6. lk: Liite 6 & 7

Monisteet löytyvät materiaaleista sekä [täältä](#).

AIKA: 15 min

(Lähde: Oulun Sivistys- ja kulttuuripalvelut/ Maailmankansalaisen polku 2021, https://www.ouka.fi/documents/1257266/3895590/Maailmankansalaisen+polku_nettiin.pdf/f8634e4a-72e2-4726-87ac-f26858624227)

4. LAINAA KIELIKAVERIA VINKKI

TAVOITE: Oppilaat pääsevät itse toteuttamaan pienen opetustuokion haluamastaan kielestä.

VALMISTELU: Opettaja voi halutessaan valmistaa oppilaille kielipassin. Oppilaat voivat myös tarvita tukea tuokion suunnittelussa.

AIKA: Välitunti + suunnittelu-aika. Tehtävän voi toteuttaa myös oppitunnin aikana.

1. Oppilaat pitävät pieniä, noin viiden minuutin mittaisia toimintatuokioita välitunnin aikana. Oppilaat valitsevat sellaisia kieliä, joita osaavat koulun tai kodin kautta, tai josta ovat kiinnostuneita. Toiminnan saa suunnitella kokonaan itse tai kielenopettajan avustuksella.
2. Pisteillä voi olla mm. numerot 1-12 korteilla, oppilaiden tekemä mini-Kahoot, värikorttien ja värisanojen yhdistämistä ja harjoittelua, tervehdysten opettelua, leikkiruokia, muistipeli tai pisteillä voi lukea satua kohdekielellä.
3. Jokaiselta pisteeltä saa palkinnoksi tarran tai leiman kielipassiin. Välitunnin aikana oppilaat ehtivät kiertää 1–3 pistettä. Kielikaverivälitunteja voi olla useampi lukukaudessa.

(Lähde: Oulun sivistys- ja kulttuuripalvelut/ Oulusta maailmalle, https://oulustamaailmalle.files.wordpress.com/2021/09/oulusta-maailmalle_lainaa_kielikaveria.pdf)

ERILAISET TAVAT VIESTIÄ

1. TUTUSTUMINEN AIHEESEEN

TAVOITE: Tavoitteena on yleisen keskustelun avulla tutustuttaa oppilaat aiheeseen sekä kartuttaa heidän aiempia kokemuksiaan/ taitojaan aiheeseen liittyen. Jos oppitunti toteutetaan pistetyöskentelynä, annetaan siihen ohjeet.

AIKA: 10–15 min

Johdantona keskusteluun voitte katsoa Youtubesta löytyvän videon [Jokaiselle löytyy keino kommunikoida](#).

1. Kysymyksiä keskustelun tueksi:

- millä tavoin voimme kommunikoida tai hankkia tietoa?
- Mitä aisteja meillä on?
- Minkälaista tietoa voit saada aistien kautta?
- Mitä jos emme pysty puhumaan/näkemään/kuulemaan?
- Miten me kommunikoimme täällä luokassa? (puhe/kuvat/eleet/ilmeet)
- Oletko nähnyt pistekirjoitusta/viittomia?

Jos eri viestintätapoihin tutustuminen halutaan toteuttaa pistetyöskentelynä, voi pisteet olla seuraavanlaisia:

- Piste 1 viittomakieli: Heinähattu ja Vilttitossu ja ärhäkkä koululainen -video & sormiaakkoset ja itsensä esitteleminen
- Piste 2 näkövammat: video näkövammoista & kohokuvien tunnistus
- Piste 3 näkövammat: arvaa mikä sana?
- Piste 4 Bliss kieli
- Piste 5: Ihmeelliset aistimme -kirja

Jokainen piste olisi noin 12min pituinen

2. PUHUTTU JA VIITOTTU VIDEO - HEINÄHATTU JA VILTTITOSSU JA ÄRHÄKKÄ KOULULAINEN

TAVOITE: Tavoitteena on tutustua viittomakieleen.

VALMISTELU: Video löytyy osoitteesta <https://aineisto.viittomakielinenkirjasto.fi/hhvt/>

AIKA: Riippuu siitä, kuinka kauan videota katsotaan. Koko video kestäisi 1h 46min.

1. Katsokaa videota.
2. Videon katsomisen jälkeen voitte keskustella siitä, miten viittoja kommunikoi. Mitä muuta hän käytti viittomien lisäksi?

3. SORMIAAKKOSET JA ITSENSÄ ESITTELEMINEN

TAVOITE: Tavoitteena on, että oppilaat pääsevät kokeilemaan sormiaakkosilla viittomista.

VALMISTELU: Opettaja näyttää ruudulta/ heijastaa taululle sormiaakkoset. Sormiaakkoset löytyvät myös Camilla Mickwitz ja Marina Motaleffin kirjan *HEI* ensimmäiseltä aukeamalta.

AIKA: 15 min

1. Oppilaat harjoittelevat oman nimensä viittomista sormiaakkosilla.
2. Voitte myös opetella esittelemään itsenne viittomakielellä. Tähän löytyy ohjeet *HEI*-kirjan neljänneltä sivulta.

4. VIDEO NÄKÖVAMMOISTA

TAVOITE: Tavoitteena on, että oppilaat ymmärtävät, että on muitakin näkövammoja kuin täysi sokeus.

VALMISTELU: Video löytyy Youtubesta nimellä "Erilaiset Näkövammot (Erilainen koulupäivä - materiaali).

AIKA: 5 min

1. Katsokaa video.
2. Kysymyksiä videosta:
 - Opitko jotain uutta?
 - Minkälaisia apuvälineitä näit videolla?
 - Miten sinä voit parantaa kaikkien mahdollisuuksia liikkua turvallisesti?

5. ARVAA MIKÄ SANA?

TAVOITE: Tavoitteena on, että oppilaat pääsevät kokeilemaan pistekirjoituksen lukemista.

VALMISTELU: Tarvitset tyhjiä 6 munan munakennoja sekä puuhelmiä tai muita pieniä tavaroita. Varaa esille arvattavan sanan kirjainten lukumäärän verran tyhjiä munakennoja (sana *metsä* = 5 kirjainta = 5 munakennoa). Lisäksi jokainen osallistuja tarvitsee pistekirjoitusaakkoset.

AIKA: 15–20 min

1. 6 munan munakenno "pystyasennossa" kuvaa pistekirjoituskirjaimen pistepaikkoja. Munakennoon voi laittaa tavarain vastaamaan aina yhtä pistepaikkaa ja jokainen "täytetty" kenno vastaa yhtä kirjainta.
2. Yksi osallistuja vuorollaan "kirjoittaa" pisteaakkosilla jokaiseen munakennoon haluamansa kirjaimen siten, että erillisistä vierekkäin laitetuista kennoista muodostuu sana.

Vastaavasti arvuuttelun voi tehdä siten, että taululle tai erillisille A4-papereille piirtää pistekirjain ruudukon ja piirtää ympyrän vastaamaan haluamaansa pistemerkkiin. Näin jokaisella A4-paperilla on oma kirjaimensa ja oppilas voi nostaa ne seinälle muodostaen näin sanan.

3. Muut luokassa yrittävät tulkita pisteaakkosista, mikä sana niistä muodostuu. Tätä voidaan leikkiä vaikkapa hirsipuuleikkinä jolloin vääristä arvauksista piirretään hirsipuuta, tai sanan arvuuttelusta voidaan tehdä nopeuskisa.

Leikin voi tehdä koko luokan kanssa tai pienissä 2–4 oppilaan ryhmissä, jolloin jokainen pääsee nopeammin arvaamaan sekä arvuuttelemaan. Jos sana-arvuuttelu tehdään pienryhmissä, tulee munakennoja/tauluja/paperia olla jokaista ryhmää kohden.

(Lähde: Näkövammaisten liitto, <https://www.nkl.fi/fi/erilainen-koulupaiva>)

6. KOHOKUVIEN TUNNISTUS

TAVOITE: Oppilas pääsee kokeilemaan, minkälaista on hankkia tietoa tuntoaistin avulla.

VALMISTELU: Sinun pitää valmistaa kohokuvat. Tulosta muutama erilainen värityskuva (esimerkiksi puu, talo, hevonen, ihminen) ja piirrä ääriviivat liimalla. Anna liiman kuivua.

AIKA: 10 min

1. Kohokuvat ovat rivissä pöydällä. Oppilailla on silmät kiinni tai peitettyinä.
2. Oppilaat yrittävät tunnistaa kuvat tunnustelemalla.
3. Vastauksia ei sanota ääneen vaan ne paljastetaan lopuksi.

(Lähde: Näkövammaisten liitto, <https://www.nkl.fi/fi/erilainen-koulupaiva>)

7. BLISS-KIELI

TAVOITE: Tavoitteena on, että oppilas tutustuu Bliss-kieleen.

VALMISTELU: Sivustolta <https://papunet.net/tietoa/blisskieli-0> löytyy perustietoa Bliss-kielestä. Tarvitset myös materiaaleista tai [täältä](#) löytyvät kotieläimet Bliss-kielellä

AIKA: 15 min

1. Luetaan yhdessä Bliss-kielen perustiedot. Mietitään, kuka hyötyy Bliss-kielen käyttämisestä?
2. Käydään läpi, miten eri kotieläimien nimet kirjoitetaan Bliss-kieltä käyttämällä.
3. Lopuksi tehdään tehtävä, jossa testataan juuri opittu tieto

8. IHMEELLISET AISTIMME -KIRJA

Laukusta löytyy kaksi helppolukuista kirjaa, joista oppilaat voivat lukea eri aisteista sekä niiden toiminnasta. Kirja sisältää myös pieniä tehtäviä, joita oppilaat voivat tehdä lukemisen aikana.

